TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. rugsėjo 8 d. *

Byloje C-416/02

dėl 2002 m. lapkričio 19 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo,

Europos Bendrijų Komisija, atstovaujama G. Valero Jordana, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

palaikoma

Jungtinės Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystės, atstovaujamos K. Manji, vėliau – C. White, padedamų *QC* D. Wyatt, nurodžiusios adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

įstojusios į bylą šalies,

* Proceso kalba: ispanų.

prieš

Ispanijos Karalystę, atstovaujamą N. Díaz Abad, nurodžiusią adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovę,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas A. Rosas, teisėjai J.-P. Puissochet (pranešėjas), S. von Bahr, U. Lõhmus ir A. Ó Caoimh,

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
posėdžio sekretorė M. M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gruodžio 15 d. posėdžiui,

susipažinęs su 2005 m. gegužės 12 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad:

— nepriėmusi priemonių, reikalingų įvykdyti įsipareigojimus pagal 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų (OL L 194, p. 39) su pakeitimais, padarytais 1991 m. kovo 18 d. Tarybos direktyva 91/156/EEB (OL L 78, p. 32, toliau – Direktyva 75/442), 4, 9 ir 13 straipsnius,

— nesiėmusi reikalingų priemonių, užtikrinančių vadinamojoje „El Pago de la Media Legua" vietovėje veikiančio kiaulių ūkio atliekų pašalinimą arba panaudojimą, nesukeliant pavojaus žmonių sveikatai arba nekenkiant aplinkai, leidusi šiam ūkiui veikti neturint pagal minėtą direktyvą reikalaujamo leidimo ir neatlikusi būtinų reguliarių šių ūkių patikrinimų,

— neatlikusi poveikio aplinkai vertinimo prieš pradedant įgyvendinti ar prieš pakeičiant šį projektą ir taip pažeisdama 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, p. 40, toliau – pirminė Direktyvos 85/337

redakcija) 2 straipsnio ir 4 straipsnio 2 dalies nuostatas arba šios direktyvos, iš dalies pakeistos 1997 m. kovo 3 d. Tarybos direktyva 97/11/EB (OL L 73, p. 5, toliau – Direktyva 85/337), nuostatas,

— taršos paveiktoje zonoje neatlikusi pagal 1979 m. Tarybos direktyvos 80/68/EEB dėl požeminio vandens apsaugos nuo tam tikrų pavojingų medžiagų keliamos taršos (OL L 20, 1980, p. 43) 3 straipsnio b punktą, 5 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį reikalaujamo hidrogeologinio tyrimo,

— neužtikrinusi, kad Vera savivaldybės nuotekos būtų valomos taip, kaip numato 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo (OL L 135, p. 40) 5 straipsnio 2 dalis, t. y. pagal griežtesnius negu aprašyta šios direktyvos 4 straipsnyje reikalavimus,

— nepaskelbusi Rambla de Mojácar pažeidžiama zona ir taip pažeisdama 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (OL L 375, p. 1) 3 straipsnio 1, 2 ir 4 dalis,

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal minėtas direktyvas.

Teisinis pagrindas

Teisės aktai, reglamentuojantys atliekų tvarkymą

Bendrijos teisė

2 Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto pirmoji pastraipa atliekas apibrėžia kaip „bet kokią medžiagą ar daiktą, patenkantį į I priedo kategorijas, kurias atliekų turėtojas šalina, ketina arba privalo šalinti".

3 To paties 1 straipsnio a punkto antrojoje pastraipoje Komisijai numatyta užduotis sudaryti „sąrašą atliekų, priklausančių I priede nurodytoms kategorijoms". 1993 m. gruodžio 20 d. Sprendimu 94/3/EB, pateikiančiu atliekų sąrašą pagal Tarybos direktyvos 75/442 (OL L 5, 1994, p. 15) dėl atliekų 1 straipsnio a punktą, Komisija sudarė Europos atliekų katalogą (EAK), kuriame būtent tarp „žemės ūkio <...> pirminės gamybos <...> atliekų" nurodyti „gyvulių ekskrementai, šlapimas ir mėšlas (įskaitant panaudotus šiaudus), ištekėję, atskirai surinkti ir tvarkyti už teritorijos ribų". Šio sprendimo priede esančioje įžanginėje pastaboje pabrėžiama, kad šis atliekų sąrašas yra „neišsamus", kad „medžiagos įtraukimas į EAK jokiu būdu nereiškia, jog medžiaga tampa atlieka", ir kad „įrašas tampa teisėtu tik tuomet, kai jis atitinka atliekos apibrėžimą".

4 Minėtos direktyvos 1 straipsnio c punktas turėtoją apibrėžia kaip „atliekų gamintoją arba fizinį ar juridinį asmenį, kuris tas atliekas valdo".

5 Direktyvos 75/442 2 straipsnis nustato:

„1. Ši direktyva netaikoma:

a) dujų išmetimui į atmosferą;

b) tam, ką reguliuoja kiti teisės aktai:

<...>

iii) kritusiems gyvuliams ir šioms žemės ūkio atliekoms: srutoms ir kitoms natūralioms nepavojingoms medžiagoms, naudojamoms žemės ūkyje;

<...>

2. Specifinės taisyklės, taikomos ypatingais atvejais arba papildančios šios direktyvos taisykles dėl konkrečių atliekų kategorijų tvarkymo, gali būti nustatytos atskiromis direktyvomis."

6 Šios direktyvos 4 straipsnis nustato:

„Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad atliekos būtų panaudotos ar pašalintos nesukeliant pavojaus žmonėms ir nenaudojant procesų ar būdų, galinčių pakenkti aplinkai, būtent:

— nesukeliant pavojaus vandeniui, orui, dirvožemiui, augalams ir gyvūnams,

— nesukeliant triukšmo ar kvapų,

— nedarant neigiamo poveikio kraštovaizdžiui ar ypač svarbioms vietovėms.

Valstybės narės taip pat imasi būtinų priemonių uždrausti atliekų išmetimą, išvertimą ar nekontroliuojamą šalinimą."

7 Remiantis tos pačios direktyvos 9 straipsniu, kad galėtų įgyvendinti minėtą 4 straipsnį, bet kuri įmonė ar ūkio subjektas, vykdantis šios direktyvos II priedo A dalyje numatytas operacijas, turi gauti atitinkamą atsakingos institucijos leidimą, kuriame būtų nurodyta atliekų rūšis ir kiekis, techniniai reikalavimai, būtinos saugos priemonės, atliekų šalinimo vieta ir tvarkymo būdas.

8 Direktyvos 75/442 13 straipsnyje nustatyta:

„Įmones ir kitus ūkio subjektus, vykdančius 9–12 straipsniuose nurodytas operacijas, privalo reguliariai tikrinti atsakingos institucijos."

Nacionalinė teisė

9 1998 m. balandžio 21 d. Įstatymo Nr. 10/1998 dėl atliekų (*BOE*, 1998 m. balandžio 22 d.) 2 straipsnio 2 dalis nustato, kad „šis įstatymas papildomai taikomas toliau nurodytiems klausimams, kiek tai susiję su aspektais, kuriuos jis aiškiai reguliuoja savo specifiniu reglamentavimu:

<...>

b) kritusių gyvulių ir gyvulinės kilmės atliekų šalinimui ir apdorojimui, kaip tai reglamentuota 1993 m. gruodžio 17 d. Karaliaus dekrete Nr. 2224/1993 dėl sanitarinių normų, susijusių su kritusių gyvulių ir gyvulinės kilmės atliekų šalinimu ir apdorojimu bei apsauga nuo ligų sukėlėjų gyvulių pašare <...>

c) ūkininkų ūkių ir galvijų auginimo ūkių atliekoms, sudarytoms iš ekskrementų ir kitų natūralių nekenksmingų medžiagų, naudojamų ūkininkų ūkiuose, kaip tai reglamentuota 1996 m. vasario 16 d. Karaliaus dekrete Nr. 261/1996 dėl

vandens apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių ir teisės aktuose, kuriuos turi priimti vyriausybė, remdamasi penkta papildoma nuostata

<...>"

10 Ši penkta papildoma nuostata nustato, kad minėto 2 straipsnio 2 dalies c punkte nurodytų atliekų, kaip žemės ūkio trąšų, naudojimui taikomi vyriausybės šiuo klausimu priimti teisės aktai ir prireikus papildomos autonominių regionų priimtos normos. Remiantis ta pačia papildoma nuostata, šis teisės aktas nustato atliekų, kurias galima naudoti tręšimui, rūšį ir kiekį, taip pat sąlygas, kurioms esant tokiai veiklai nereikalingas leidimas, ir numato, kad ši veikla turi būti vykdoma nekeliant pavojaus žmonių sveikatai ir nenaudojant procesų arba metodų, galinčių daryti žalą aplinkai, būtent teršti vandenį.

11 Įgyvendindama ta pačia penkta papildoma nuostata suteiktą įgaliojimą, Ispanijos vyriausybė priėmė 2000 m. kovo 3 d. Karaliaus dekretą Nr. 324/2000, nustatantį pagrindines kiaulių auginimo ūkių tvarkymo taisykles (*BOE*, 2000 m. kovo 8 d.). Šio karaliaus dekreto 5 straipsnio B dalies b punktas nustato, kad kiaulių auginimo ūkių nuotekos gali būti tvarkomos būtent panaudojant jas kaip organines ir mineralines trąšas; tokiu atveju ūkiai privalo turėti „natūraliai ar dirbtinai izoliuotas sandarias srutų duobes, apsaugančias nuo prasisunkimo ir paviršinių bei požeminių vandenų teršimo rizikos, užtikrinančias, kad bus išvengta išsiliejimo dėl perpildymo ar dėl geotechninio nestabilumo, ir kurių dydis yra pakankamas srutoms saugoti mažiausiai tris mėnesius, siekiant užtikrinti tinkamą jų tvarkymą".

12 Remiantis Įstatymo Nr. 10/1998 pirma papildoma nuostata, zonose, kurios nėra paskelbtos pažeidžiamomis dėl taršos nitratais taikant 1996 m. vasario 16 d. Karaliaus dekretą Nr. 261/1996 dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių (*BOE*, 1996 m. vasario 16 d.), srutų panaudojimo kontrolė negali būti vykdoma pagal Karaliaus dekretą Nr. 324/2000.

13 *Junta de Andalucía* (Andalūzijos regiono vyriausybės) priimti teisės aktai netaikomi organinėms atliekoms, susidarančioms žemės ūkio veikloje arba auginant gyvulius.

Teisės aktai, reglamentuojantys tam tikrų projektų poveikio aplinkai vertinimą

Bendrijos teisė

14 Pirminės Direktyvos 85/337 redakcijos 2 straipsnio 1 dalis nustato:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, kad prieš duodant sutikimą projektams, galintiems daryti reikšmingą poveikį aplinkai, *inter alia*, dėl savo pobūdžio, masto ar vietos, būtų atliekamas poveikio aplinkai vertinimas.

Šie projektai yra nurodyti 4 straipsnyje."

15 Remiantis šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalimi, „II priede išvardytų rūšių projektams vertinimas privalomas pagal 5–10 straipsnius, kai valstybės narės mano, kad to reikalauja projektų charakteristikos“. Šio II priedo 1 punkto f papunktyje nurodytos kiaulidės.

16 Remiantis Direktyvos 85/337 4 straipsnio 1 dalimi, „I priede išvardytų rūšių projektų vertinimas privalomas pagal 5–10 straipsnių nuostatas“.

17 Šio I priedo 17 punkto b papunktis nurodo įrengimus, skirtus intensyviam kiaulių auginimui, kuriuose yra daugiau kaip 3 000 vietų kiaulėms (sunkesnėms nei 30 kg), o to paties punkto c papunktis įtraukia įrengimus, kuriuose yra daugiau kaip 900 vietų paršavedėms kiaulėms.

18 Direktyvos 85/337 4 straipsnio 2 dalis numato, kad valstybės narės, išnagrinėjusios kiekvieną atvejį pagal valstybės narės nustatytas ribas ar kriterijus, nusprendžia, „ar projektai, išvardyti šios direktyvos II priede, turi būti vertinami pagal 5–10 straipsnių nuostatas“. To paties 4 straipsnio 3 dalis patikslina, kad „kai pagal 2 dalį nagrinėjamas kiekvienas atvejis ar naudojamasi valstybės narės nustatytomis ribomis ar kriterijais, privaloma atsižvelgti į atrankos kriterijus, išvardytus III priede“.

19 Direktyvos 85/337 II priedo 1 punkto e papunktyje nurodyti „statiniai intensyviam naminių gyvulių auginimui (jei neįtraukti į I priedą)“, o to paties priedo 13 punkte – „bet kurių I ir II prieduose išvardytų ir jau įgyvendintų, įgyvendinamų ar leistų įgyvendinti projektų pakeitimas ar išplėtimas, galintis daryti reikšmingą neigiamą poveikį aplinkai“. Valstybės narės Direktyvą 85/337 turėjo įgyvendinti iki 1999 m. kovo 14 dienos.

Nacionalinė teisė

20 1994 m. gegužės 18 d. *Junta de Andalucía* priėmė Įstatymą Nr. 7/1994 dėl aplinkos apsaugos, kurio II priedo 11 punktas numato, kad kiaulidėms, kuriose nuolat auginama daugiau kaip 100 paršavedžių ir 500 mėsinių kiaulių, taikoma procedūra, pagal kurią numatytas poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos parengimas.

Teisės aktai, reglamentuojantys požeminio vandens apsaugą

Bendrijos teisė

21 Direktyvos 80/68 3 straipsnis nustato:

„valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad:

<...>

b) būtų apribotas II sąrašo medžiagų išleidimas į požeminius vandenis taip išvengiant požeminio vandens taršos šiomis medžiagomis".

22 Šio II sąrašo 3 punktas nurodo „medžiagas, kurios turi kenksmingą poveikį požeminio vandens skoniui ir (arba) kvapui <...>."

23 Direktyvos 80/68 5 straipsnis, be kita ko, nustato, kad valstybės narės išankstinį tyrimą taiko visiems to paties II sąrašo medžiagų išleidimams ir gali suteikti leidimą tik tuomet, jei yra laikomasi visų techninių atsargumo priemonių, būtinų užkirsti kelią požeminio vandens taršai šiomis medžiagomis.

24 Remiantis šios direktyvos 7 straipsniu, „atliekant išankstinius tyrimus, nurodytus 4 ir 5 straipsniuose, analizuojamos konkrečios teritorijos hidrogeologinės sąlygos, dirvožemio ir podirvio apsivalymo galimybės, taršos rizika ir požeminio vandens kokybės pakitimas dėl išleidimo, taip pat nustatoma, ar medžiagų išleidimas į požeminį vandenį aplinkosauginiu požiūriu yra tinkamas sprendimas".

Nacionalinė teisė

25 Šioje byloje Teisingumo Teismui nebuvo pateikta informacijos apie kokius nors nacionalinės teisės aktus, specialiai skirtus įgyvendinti Direktyvą 80/68.

Teisės aktai, reglamentuojantys miesto nuotekų valymą

Bendrijos teisė

26 Direktyvos 91/271 5 straipsnio 1 dalis nustato, jog tam, „kad būtų įvykdyta šio straipsnio 2 dalis, valstybės narės iki 1993 m. gruodžio 31 d. pagal II priede

išdėstytus kriterijus nustato jautrias zonas", tarp kurių nurodyta eutrofizacija (II priedo A dalies a punktas), atitinkama nitratų koncentracija (II priedo A dalies b punktas) ir papildomas valymas tam, kad būtų laikomasi Tarybos direktyvų (II priedo A dalies c punktas).

27 Šio 5 straipsnio 2 dalis patikslina, jog valstybės narės užtikrina, kad miesto nuotekos, patenkančios į nuotekų surinkimo sistemas iš aglomeracijų, turinčių daugiau kaip 10 000 gyventojų ekvivalentą (toliau – g. e.), prieš išleidžiant į jautrias zonas ne vėliau kaip nuo 1998 m. gruodžio 31 d. būtų pradėtos valyti pagal griežtesnius negu aprašyta 4 straipsnyje reikalavimus.

Nacionalinė teisė

28 Ispanijoje institucijos, atsakingos už miesto nuotekų valymą, yra vietos valdžios institucijos. Tačiau valstybė per *Confederaciones Hidrográficas* (hidrografijos konfederacijas, t. y. viešąsias institucijas, atsakingas už vidaus vandenų valdymą) išduoda leidimus išleisti ir pakartotinai panaudoti išvalytas nuotekas.

29 1995 m. gruodžio 28 d. Karaliaus įstatyminis dekretas Nr. 11/1995, nustatantis miesto nuotėkoms valyti taikytinas taisykles (*BOE*, 1995 m. gruodžio 30 d.), buvo įgyvendintas 1996 m. kovo 15 d. Karaliaus dekretu Nr. 509/1996 (*BOE*, 1996 m. kovo 29 d.), iš dalies pakeistu 1998 m. spalio 2 d. Karaliaus dekretu Nr. 2116/1998 (*BOE*, 1998 m. spalio 20 d.).

Teisės aktai, reglamentuojantys vandenų apsaugą nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių

Bendrijos teisė

30 Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalis nustato, kad „pagal I priede išdėstytus kriterijus valstybės narės turi nustatyti vandenis, kurie yra ar gali būti paveikti taršos, jei nebus imtasi 5 straipsnyje nurodytų veiksmų".

31 Šio 3 straipsnio 2 dalis nustato, kad per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo, o tai buvo padaryta 1991 m. gruodžio 19 d., „valstybės narės privalo savo teritorijoje nustatyti visas pažeidžiamas zonas, iš kurių vanduo patenka į 1 dalyje nurodytus vandenis ir kurios didina taršą. Apie tokį pradinį zonų nustatymą valstybės narės privalo pranešti Komisijai per 6 mėnesius".

32 Pagal to paties straipsnio 4 dalį „valstybės narės turi patikrinti ir, jei reikia, atitinkamai pakeisti bei papildyti nustatytų pažeidžiamų zonų sąrašą ir bent kas ketverius metus atsižvelgti į pokyčius bei veiksnius, kurie nebuvo numatyti anksčiau nustatant tokias zonas. Per 6 mėnesius apie nustatytų zonų pakeitimus ir papildymus jos privalo pranešti Komisijai".

33 Direktyvos 91/676 4 straipsnis, be kita ko, numato, kad valstybės narės, siekdamos užtikrinti bendrą visų vandenų apsaugos nuo užterštumo lygį, per dvejus metus nuo šios direktyvos paskelbimo turi sukurti žemdirbių savanoriškai vykdomą geros žemės ūkio praktikos kodeksą (ar kodeksus).

34 Pagal tos pačios direktyvos 5 straipsnį valstybės narės turi sukurti veiksmų programas nustatytoms pažeidžiamoms zonoms. Šiose programose turi būti numatytos privalomos priemonės, tarp kurių, be kita ko, nurodytos priemonės, nustatytos geros žemės ūkio praktikos kodekse (-uose), ir priemonės, nurodytos Direktyvos 91/676 III priede. Pastarajame priede nurodytos priemonės, be kita ko, reglamentuoja laikotarpius, kada draudžiama tręšti dirvą tam tikrų rūšių trąšomis, auginimo nuotekų saugojimo talpyklų dydį, tręšimo būdus ir didžiausią azoto turinčių auginimo nuotekų kiekį, kurį galima panaudoti tręšimui.

Nacionalinė teisė

35 Ispanijos Karalystė Direktyvą 91/576 į nacionalinę teisę perkėlė 1996 m. vasario 16 d. Karaliaus dekretu Nr. 261/1996 (*BOE*, 1996 m. vasario 16 d.).

36 Be to, *Junta de Andalucía* 1998 m. gruodžio 15 d. Dekretu Nr. 261/1998 nustatė dėl vandenų taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių pažeidžiamas zonas Andalūzijos autonominio regiono teritorijoje. Į šį dekretą Rambla de Mojácar nebuvo įtraukta.

Ikiteisminė procedūra

37 Kiaulių auginimo ūkis, esantis vadinamojoje „El Pago de la Media Legua" vietovėje, Vera savivaldybės (Almería provincija) teritorijoje, prie kelio, jungiančio šią savivaldybę su Garrucha savivaldybe, šalia Antas upės, veikia nuo 1976 metų.

38 2000 m. gavusi skundą, užregistruotą Nr. 2000/4044 ir susijusį su šio ūkio veikla, Komisija 2000 m. balandžio 6 d. laišku paprašė Ispanijos valdžios institucijų, pirma, pateikti savo pastabas dėl nurodytų faktų, t. y. dėl nekontroliuojamo atliekų išleidimo į aplinką iš atitinkamų ūkių ir, antra, pateikti informaciją, susijusią su įvairių reikšmingų Bendrijos teisės aktų taikymu.

39 2000 m. rugpjūčio 24 d. laišku Ispanijos valdžios institucijos atsakė, kad Direktyva 75/442 nebūtinai turėjo būti taikoma gyvulių auginimo ūkių srutoms, nes šių srutų, kaip organinių trąšų, panaudojimas ūkio žemėje leidžia išvengti jų priskyrimo atliekoms šios direktyvos prasme. Dėl Direktyvos 85/337 taikymo šios institucijos pabrėžė, kad „Įstatymas Nr. 7/1994 numato, jog visiems kiaulių auginimo ūkiams, neatsižvelgiant į jų buvimo vietą, taikomos aplinkos apsaugos priemonės". Tame pačiame laiške taip pat buvo nurodyta, kad aptariamas ūkis vis dar neturi savivaldybės leidimo ir kad nuo 1999 m. gegužės mėn. vietos valdžia ūkio savininko prašo, tačiau iki šiol be jokio rezultato, dokumentų, kuriais remiantis būtų galima parengti poveikio aplinkai ataskaitą, būtiną išduodant leidimą. Be to, Ispanijos valdžios institucijos tvirtino, kad srutose nėra pavojingų medžiagų ir kad dėl to Direktyva 80/68 nėra taikoma; taip pat ir Direktyva 91/271, nes nėra jokių skundų dėl atliekų, galinčių paveikti pakrantės lagūną. Galiausiai dėl Direktyvos 91/676 šios institucijos nurodė, kad nei ši direktyva, nei Dekretas Nr. 261/1996 neleidžia manyti, jog nagrinėjama zona yra pažeidžiama, nes atsakinga institucija nenustatė nitratų buvimo, o tik pasiūlė šią zoną įtraukti į visos Almería provincijos pakrantės monitoringo programą.

40 2000 m. spalio mėn. Ispanijos valdžios institucijos Komisijai pateikė keletą dokumentų, būtent 2000 m. liepos 5 d. ataskaitą apie aptariamo ūkio situaciją, kurią *Confederación Hidrográfica del Sur* (Pietų hidrografijos konfederacija) užsakymu parengė bendrovė *Tecnoma*, bei 1998 m. rugpjūčio 14 d. ir 1999 m.

liepos 2 d. dokumentus, susijusius su procedūra, leidžiančia ūkiui gauti leidimą išleisti savo atliekas.

41 2000 m. rugsėjo mėn. iš skundą pateikusių asmenų gavusi naujos informacijos apie nagrinėjamo ūkio būklę ir manydama, kad Ispanijos valdžios institucijos šiuo atveju nesilaikė Direktyvų 75/442, 85/337 (taip pat ir jos pirminės redakcijos) 80/68, 91/271 ir 91/676, 2001 m. sausio 18 d. laišku Komisija Ispanijos Karalystei išsiuntė oficialų pranešimą.

42 2001 m. gegužės 20 ir 21 d. d. vykusiame dvišaliame susitikime su Komisijos tarnybomis Ispanijos valdžios institucijos informavo Komisiją, kad, atlikusios patikrinimą, 2001 m. balandžio 18 d. jos pateikė neigiamą nuomonę dėl leidimo nagrinėjamo ūkio veiklai išdavimo ir paprašė Vera savivaldybės imtis priemonių, reikalingų šiam ūkiui uždaryti, nes priešingu atveju galėtų įsikišti pati *Junta de Andalucía*.

43 2001 m. birželio 20 d. laišku Ispanijos valdžios institucijos atsakė į oficialų pranešimą. Jos pakartotinai patvirtino, kad nemano, jog turėtų būti taikoma Direktyva 75/442, o dėl Direktyvos 85/337 paaiškino, kad buvo parengta poveikio aplinkai vertinimo ataskaita, nepalanki nagrinėjamo ūkio veiklos pratęsimui, ir kad jos pareikalavo kompetentingų vietos valdžios institucijų imtis priemonių šiam ūkiui uždaryti. Dėl Direktyvos 80/68 jos nurodė, kad tariamai paveiktas požeminis vanduo yra tam tikra ne itin naudingo vandeningojo sluoksnio zona, esanti netoli pakrantės, ir šis vanduo išvis neskirtas naudoti ten, kur kokybė yra svarbi; todėl ši zona buvo mažiau ištirta, nors *Comisaría de Aguas del Sur* (už vandenų valdymą šalies pietuose atsakinga institucija) ir buvo informuota apie būtinumą atlikti hidrogeologinį tyrimą, kad būtų galima įvertinti galimų vandens kokybės pokyčių riziką ateityje. Dėl Direktyvos 91/271 Ispanijos valdžios institucijos pripažino, kad jos nebuvo laikomasi, tačiau Antas pakrantės lagūnos užterštumo priežastis yra ne kiaulių auginimo įmonė, o Vera savivaldybės gyventojų nutekamųjų vandenų išleidimas. Dėl

Direktyvos 91/676 tos pačios institucijos nusprendė, kad jos buvo laikomasi, nurodydamos, kad nagrinėjamu atveju bendras užterštumo nitratais tyrimas nacionaliniu lygmeniu leistų nustatyti naujas pažeidžiamas zonas.

44 Kadangi tokie atsakymai Komisijos netenkino, 2001 m. liepos 26 d. laišku ji išsiuntė Ispanijos Karalystei pagrįstą nuomonę, nurodydama šiai valstybei narei per du mėnesius nuo tos nuomonės gavimo imtis būtinų priemonių, kad į ją būtų tinkamai atsižvelgta.

45 2001 m. spalio 4 d. laišku Ispanijos valdžios institucijos pateikė Komisijai *Junta de Andalucía* parengtą ataskaitą, kurioje nurodoma, kad 2001 m. rugpjūčio 8 d. buvo pradėta procedūra, kuria siekiama nubausti aptariamą ūkį.

46 Nusprendusi, kad Ispanijos Karalystė vis dar nesiėmė reikalingų priemonių įsipareigojimams įvykdyti, Komisija pareiškė šį ieškinį.

47 Ispanijos Karalystė prašo šį ieškinį atmesti ir priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

48 2003 m. gegužės 5 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei buvo leista įstoti į bylą Komisijos pusėje dėl su Direktyvos 75/442 4, 9 ir 13 straipsniais susijusių reikalavimų.

Dėl ieškinio

49 Siekiant išnagrinėti šį ieškinį, pirmiausia reikia išanalizuoti kaltinimus dėl Direktyvų 91/271 ir 91/676 nesilaikymo, susijusius su visa geografine zona, kurioje įsikūręs nagrinėjamas ūkis, paskui – kaltinimus, susijusius su Direktyvos 85/337, taip pat jos pirminės redakcijos, pažeidimu, kuriais Komisija suabejojo dėl sąlygų, kuriomis šis ūkis buvo pastatytas ir išplėstas, ir galiausiai – kaltinimus, pagrįstus tuo, kad šiame ūkyje susidariusios gyvulių gaišenos ir srutos išmetamos į aplinką nesilaikant Direktyvų 75/442 ir 80/68.

Dėl Direktyvos 91/271

50 Nurodydama kaltinimą dėl Direktyvos 91/271 pažeidimo, Komisija teigia, kad ši direktyva nebuvo įgyvendinta dėl dviejų aspektų. Ji tvirtina, pirma, kad visa Antas upė turėjo būti priskirta jautrioms zonoms, kurias Andalūzijos autonominis regionas nustatė taikydamas šios direktyvos 5 straipsnio 1 dalį, ir, antra, kad dėl šios aplinkybės Vera savivaldybės miesto nuotekos turėjo būti valomos pagal griežtesnius reikalavimus nei antrinio valymo atveju, kaip numatyta to paties straipsnio 2 dalyje.

51 Dėl pirmosios kaltinimo dalies, susijusios su Antas upės paskelbimu jautria zona, pirmiausia reikia priminti, kad 2003 m. gegužės 15 d. Sprendime *Komisija prieš Ispaniją* (C-419/01, Rink. p. I-4947) Teisingumo Teismas jau yra konstatavęs, jog neidentifikavusi kai kurių jautrių zonų savo teritorijoje, Ispanijos Karalystė pažeidė įsipareigojimus pagal Direktyvos 91/271 5 straipsnį. Vykstant procesui, kuris sąlygojo šio sprendimo priėmimą, kaip matyti ir iš jo 14 ir 20 punktų, Komisija pripažino, kad Andalūzijos autonominis regionas nustatė savo jautrias zonas, jų

pavadinimus paskelbęs savo oficialiajame leidinyje ir ją apie tai informavo; be to, Ispanijos vyriausybė pastebėjo, kad Komisija pripažino, jog šis autonominis regionas, be kita ko, nustatė jautrias zonas, esančias jo pakrantės vandenyse. Todėl Teisingumo Teismo minėto sprendimo 23 punkte konstatuotas įsipareigojimų neįvykdymas buvo susijęs su tuo, kad jautrių zonų nenustatė kiti autonominiai regionai, kurių kompetencija buvo tai atlikti, išskyrus būtent jautrias zonas, patenkančias į Andalūzijos autonominio regiono kompetencijos sritį.

52 Bet kuriuo atveju tai, kad minėtame sprendime *Komisija prieš Ispaniją* Teisingumo Teismas konstatavo, jog nepakankamas jautrių zonų nustatymas nebuvo susijęs su Andalūzijos autonominiu regionu, nėra kliūtis išanalizuoti kaltinimą nesilaikius Direktyvos 91/271. Iš tikrųjų šis kaltinimas pagrįstas įrodymais, apie kuriuos Komisija nežinojo vykstant ikiteisminei procedūrai prieš kreipiantis į Teisingumo Teismą šioje byloje, nes šie įrodymai buvo paimti iš ataskaitos, kurią Komisijai atliko bendrovė *ERM* 2000 m. sausio mėn., t. y. vėliau nei buvo pateikta pagrįsta nuomonė šioje byloje. Taigi remdamasi šia ataskaita, susijusia su jautrių ir pažeidžiamų zonų kontrole Ispanijoje, Komisija galėjo pastebėti, kad įgyvendinant direktyvą išliko tam tikrų neatitikimų, ir šiuo klausimu pareikšti dar vieną ieškinį dėl įsipareigojimų neįvykdymo.

53 Antra, iš minėtos ataskaitos, kurios Ispanijos vyriausybė dėl šio turinio aspekto neginčijo, matyti, kad Antas upės vanduo yra paveiktas eutrofizacijos, jame didelis nitratų lygis, be to, atsižvelgiant į tai, kad netoliese yra viešbučiai ir turizmo centrai, į jį patenka daug maistingųjų medžiagų. Taigi šie kriterijai yra vieni iš daugelio, į kuriuos pagal Direktyvos 91/271 II priedą valstybės narės turi atsižvelgti nustatydamos jautrias zonas. Be to, Komisija nurodė, o Ispanijos vyriausybė tam neprieštaravo, kad Ispanijos valdžios institucijos pasiūlė šią upę kaip Bendrijos

svarbos teritoriją įtraukti į „Natura 2000" tinklą, atsižvelgiant į tai, kad šios upės vandenyse sutinkami vėžliai „testudo graeca". Taigi nors ši aplinkybė ir nenurodyta tarp minėtame II priede nurodytų kriterijų, ji yra papildomas įrodymas, kad yra ypač svarbu saugoti atitinkamus vandenis nuo nepakankamai išvalytų miesto nuotekų.

54 Ispanijos vyriausybė tvirtina, kad upės Antas Rambla sudaro ne atviri natūralūs vandenys, o požeminės vandens upės, kuriose, nesant šviesos, dumbliai negali augti, todėl eutrofizacijos procesai taip pat nevyksta. Bet kuriuo atveju, net darant prielaidą, kad tai tiesa, ši išvada neprieštarauja šios zonos laikymui jautria zona Direktyvos 91/271 prasme. Iš tiesų, viena vertus, šios direktyvos II priedas numato, kad jautrios zonos gali būti sudarytos iš „vandens telkinių" ir nereikalauja, jog nagrinėjami vandenys būtų atviri. Kita vertus, tas pats priedas nurodo kitus nei eutrofizacija kriterijus, naudojamus nustatyti, ar zona turi būti laikoma jautria zona – būtent didelę nitratų koncentraciją.

55 Taigi Ispanijos valdžios institucijos turėjo visą Antas upę laikyti jautria zona.

56 Todėl pirmoji kaltinimo dalis yra pagrįsta.

57 Dėl antrosios kaltinimo dalies, susijusios su reikalavimu valyti nuotekas pagal griežtesnius reikalavimus nei antrinio valymo atveju, kaip numatyta Direktyvos 91/271 5 straipsnio 2 dalyje, kuris turėtų būti atliekamas Vera savivaldybės miesto nuotekoms, reikia pažymėti, pirma, kad Ispanijos vyriausybė neginčija, jog atliekamas tik pirminis šių nuotekų valymas.

58 Kita vertus, iš Komisijos dublike pateiktų skaičių matyti, kad, priešingai nei teigia Ispanijos vyriausybė, šios savivaldybės g. e., atsižvelgiant į tai, kad joje gyvena apie 8 000 nuolatinių gyventojų, o vasarą atvyksta nemažai turistų, yra didesnis nei 10 000. Kadangi šios savivaldybės komunalinės nuotekos išleidžiamos į zoną, kuri, kaip jau buvo minėta, turėjo būti laikoma jautria zona, Ispanijos valdžios institucijos privalėjo užtikrinti, kad šios nuotekos prieš išleidžiant į šią zoną iki 1998 m. gruodžio 31 d. būtų pradėtos valyti pagal griežtesnius negu aprašyta Direktyvos 91/271 4 straipsnyje reikalavimus, t. y. nuotekos būtų valomos pagal griežtesnius reikalavimus nei antrinio valymo atveju.

59 Ispanijos vyriausybės argumentas, kad Direktyvos 91/271 nustatytas terminas savivaldybėms, kurių g. e. yra nuo 2 000 iki 15 000, baigiasi 2005 m. gruodžio 31 d., yra nepriimtinas net darant prielaidą, kad Vera savivaldybės g. e. patenka į šią kategoriją. Iš tiesų šios direktyvos 3 straipsnio 1 ir 2 dalys nustato terminą miesto nuotekų surinkimo sistemoms įrengti ir atlikti antrinį valymą tik šios kategorijos savivaldybių, kurios tai atlieka už jautrių zonų ribų, miesto nuotekoms. Taigi šis terminas bet kuriuo atveju negali būti taikomas Vera savivaldybės miesto nuotekų išleidimui.

60 Aplinkybė, kuria remiasi Ispanijos vyriausybė, kad nuotekų valymo įrenginius valdanti bendrovė nepateikė tam tikros informacijos, susijusios su nagrinėjamų miesto nuotekų analitine studija, nagrinėjamu atveju neleidžia daryti išvados, kad šios nuotėkos neturi būti valomos pagal Direktyvos 91/271 reikalavimus. Vis dėlto savo triplike nurodydama, kad buvo planuota, jog 1993 m. pastatyti Vera savivaldybės nuotėkų valymo įrenginiai 2011 m. galės atitikti teisės aktus, reglamentuojančius išleidimą į jautrias zonas, Ispanijos vyriausybė pripažįsta, kad šių reikalavimų pagrįstos nuomonės pateikimo metu nebuvo laikomasi.

61 Taigi antroji kaltinimo dalis yra pagrįsta. Todėl ieškinio reikalavimai, grindžiami Direktyvos 91/271 nesilaikymu, yra priimtini.

Dėl Direktyvos 91/676

62 Ispanijos vyriausybė teigia, kad kaltinimas Direktyvos 91/676 pažeidimu yra nepriimtinas dėl dviejų aspektų. Pirma, šis kaltinimas pagrįstoje nuomonėje nebuvo nurodytas, todėl Komisija negali pirmą kartą juo remtis Teisingumo Teisme. Antra, Komisija jau pradėjo kitą procedūrą, kurios Nr. 2002/2009, dėl įsipareigojimų pagal šią direktyvą neįvykdymo išsiųsdama Ispanijos Karalystei oficialų įspėjimą, susijusį taip pat su Rambla de Mojácar. Tačiau *ne bis in idem* principas, taikomas abiejose procedūrose dėl įsipareigojimų neįvykdymo, prieštarauja tam, kad valstybei narei būtų pareikšti du ieškiniai dėl to paties Bendrijos teisės pažeidimo.

63 Pirmo punkto atžvilgiu Ispanijos vyriausybės argumentas yra atmestinas. Iš tiesų iš visos bylos medžiagos, ypač iš laiškų, kuriais šiai valstybei narei pateiktas oficialus įspėjimas ir pagrįsta nuomonė, matyti, kad Direktyvos 91/676 nesilaikymas yra vienas iš kaltinimų, kuriuos Komisija pateikė dar ikiteisminės procedūros metu. Todėl ginčo objektas buvo aiškiai apibrėžtas, o Ispanijos vyriausybė turėjo galimybę pateikti savo pastabas ir pasirengti gynybai (šiuo klausimu žr. 1982 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Daniją*, 211/81, Rink. p. 4547, 8 ir 9 punktus). Taigi šis kaltinimas iš tikrųjų buvo nurodytas pagrįstoje nuomonėje, net jei baigiamojoje šios nuomonės dalyje jis nebuvo aiškiai nurodytas, o ieškinyje išreikštas panašiomis formuluotėmis ir pakankamai aiškiai (žr. šiuo klausimu minėto sprendimo *Komisija prieš Daniją* 14 ir 15 punktus).

64 Taigi šio pirmo aspekto atžvilgiu kaltinimas nėra nepriimtinas.

65 Antro aspekto atžvilgiu net darant prielaidą, kad *ne bis in idem* principas taikomas procedūroms dėl įsipareigojimų neįvykdymo, pakanka konstatuoti, jog ši aplinkybė nagrinėjamoje byloje nedaro įtakos kaltinimo priimtinumui. Iš tiesų, jeigu Teisingumo Teismas nuspręstų, kad šis kaltinimas yra pagrįstas, vienintelė Ispanijos vyriausybės argumentų išdava būtų tai, kad Komisija turėtų nutraukti procedūrą dėl įsipareigojimų neįvykdymo Nr. 2002/2009, kiek ji susijusi su Rambla de Mojácar paskelbimu pažeidžiama zona.

66 Taigi šio antro aspekto atžvilgiu kaltinimas nėra nepriimtinas.

67 Iš esmės Komisija pagrįstai tvirtina, kad, paskelbdamos Antas upės lagūną jautria zona pagal Direktyvą 91/271, Ispanijos valdžios institucijos pripažino nagrinėjamos zonos vandenų eutrofizaciją ir didelį nitratų lygį juose, kaip parodė bendrovės *ERM* ataskaita apie Ispanijos jautrių ir pažeidžiamų zonų kontrolę. Be to, savo atsiliepime į ieškinį Ispanijos vyriausybė pripažįsta, kad nitratų lygis, esantis vienu iš Direktyvos 91/676 I priede nurodytų pažeidžiamų zonų nustatymo kriterijų, viršija 50 mg/l.

68 Siekdama pateisinti Rambla de Mojácar nepaskelbimą pažeidžiama zona, Ispanijos vyriausybė tvirtina, kad šios direktyvos 1 straipsnyje įtvirtintas nustatymo kriterijus, pagrįstas tuo, kad nitratų buvimas turi būti sąlygotas žemės ūkio veiklos, neįvykdytas.

69 Tačiau šis argumentas negali būti priimtas. Iš tiesų, kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, tam, kad vandenys būtų laikomi „paveiktais taršos"

Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1 dalies prasme ir kad jų paskelbimas pažeista zona būtų privalomas taikant šios direktyvos 3 straipsnio 2 dalį, nebūtina, jog taršą didintų tik žemės ūkio veikloje susidarę azoto junginiai. Pakanka ir to, kad jie gerokai ją didina (žr. šiuo klausimu 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Standley ir kiti*, C-293/97, Rink. p. I-2603, 30 ir 35 punktus).

70 Ispanijos vyriausybė savo triplike teigia, kad Rambla de Mojácar paskelbimas pažeidžiama zona šioje byloje nėra reikšmingas, nes ši zona ir Antas upės Rambla, kuri nurodoma šiame ieškinyje, yra skirtingos hidrogeologinės zonos. Tačiau šis argumentas yra nepagrįstas. Iš tiesų Komisija kaltinimą dėl Rambla de Mojácar nepaskelbimo pažeidžiama zona Direktyvos 91/676 prasme ir kaltinimą neidentifikavus Antas upės Rambla kaip jautrios zonos Direktyvos 91/271 prasme pateikia kaip atskirus. Priešingai nei teigia Ispanijos vyriausybė, ieškinys pareikštas ne tik dėl Antas upės Rambla. Dėl to paties motyvo Ispanijos vyriausybės argumentas, kad iš *Instituto Geológico y Minero de España* publikacijos paimti duomenys yra apie Bajo Almanzora hidrogeologinį vienetą, nesusijusį su procedūroje dėl įsipareigojimų neįvykdymo nurodyta zona, turi būti atmestas.

71 Ispanijos vyriausybės pateiktas prieštaravimas dėl to, kad bendrovės *ERM* parengtos ataskaitos duomenys nėra tokie patikimi kaip *Junta de Andalucía* pavedimu surinkti duomenys, negali įrodyti, kad užterštumo nitratais priežastis nebuvo žemės ūkio veikla.

72 Galiausiai Ispanijos vyriausybė veltui tvirtina, kad padalijus trąšų kiekį iš žemės ploto, kuriame buvo tręšiama srutomis, nitratų lygis aiškiai būtų mažesnis nei

170 kg/ha, t. y. Direktyvos 91/676 III priedo 2 dalyje nustatyta riba. Iš tiesų kaltinimas grindžiamas ne tuo, kad nagrinėjamas auginimo ūkis tręšė srutomis nesilaikydamas Direktyvos 91/676 nuostatų, bet tuo, kad Ispanijos Karalystė nepaskelbė Rambla de Mojácar pažeidžiama zona. Taigi šis Ispanijos vyriausybės argumentas yra netinkamas ir turi būti atmestas.

73 Taigi nagrinėjamu atveju kalbėdama apie hidrogeologinį vienetą 06.06 (Bajo Almanzora), Ispanijos vyriausybė nepateikė jokių konkrečių duomenų, leidžiančių suabejoti Komisijos teiginiais, kad žemės ūkio šaltinių poveikis užterštumui nitratais yra didelis.

74 Iš to, kas pasakyta, išplaukia, kad kaltinimas pažeidus Direktyvą 91/676 yra pagrįstas.

Dėl Direktyvos 85/337

75 Komisija tvirtina, kad nebuvo įvertintas kiaulių auginimo ūkių daromas poveikis aplinkai nei prieš jų statybą iki 1999 m. kovo 14 d., t. y. galutinės Direktyvos 85/337 įgyvendinimo datos, nei prieš juos išplečiant po šios datos, taip pažeidžiant ir Direktyvos 85/337, ir jos pirminės redakcijos 2 straipsnį bei 4 straipsnio 2 dalį.

76 Ispanijos vyriausybė teigia, kad Komisija nepatikslino, su kuria iš dviejų šios direktyvos redakcijų yra susijęs įsipareigojimų neįvykdymas, ir kad dėl to kaltinimas

yra nepriimtinas. Be to, Ispanijos vyriausybė mano, kad šis kaltinimas nepagrįstas. Savo dublike Komisija nurodė, kad nagrinėjamas ūkis buvo įkurtas prieš įsigaliojant Direktyvai 85/337, todėl šioje byloje taikoma tik pirminė Direktyvos 85/337 redakcija.

77 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia pastebėti, ir Komisija to neginčijo, kad šis kiaulių auginimo ūkis buvo įkurtas 1976 metais. Todėl tuo metu jokia Bendrijos teisės nuostata nenumatė Ispanijos valdžios institucijų pareigos atlikti šio ūkio poveikio aplinkai vertinimo. Iš tiesų pirminės Direktyvos 85/337 redakcijos įgyvendinimo terminas pasibaigė 1988 m. liepos 3 d., o Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad ši direktyva negali valstybėms narėms nustatyti pareigos įvertinti projektų poveikį aplinkai, net jei jiems reikalingas leidimas ir jeigu jie buvo įvykdyti iki šios datos (žr. 1995 m. rugpjūčio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-431/92, Rink. p. I-2189, 32 punktą dėl projektų, kuriems prašymai išduoti leidimą buvo pateikti po 1988 m. liepos 3 dienos).

78 Antra, iš bylos medžiagos matyti, kad po 1999 m. kovo 14 d., kai pasibaigė Direktyvos 85/337 įgyvendinimo terminas, nagrinėjamam auginimo ūkiui buvo taikyta nauja leidimų išdavimo procedūra pagal Įstatymą Nr. 7/1994. Šis įstatymas numato, kad vertinamas kiaulidžių, kuriose auginama daugiau kaip 100 paršavedžių ir 500 mėsinių kiaulių, – kategorija, kuriai priklauso šis auginimo ūkis, nes jame auginama apie 2 800 kiaulių –poveikis aplinkai.

79 Taigi Komisija neįrodė, kodėl Ispanijos valdžios institucijos, taikydamos šią naują leidimų išdavimo procedūrą ir iki 2001 m. rugsėjo 26 d, t. y. pagrįstoje nuomonėje nustatyto termino pasibaigimo datos, nesilaikė Direktyvos 85/337.

80 Ispanijos valdžios institucijos iš esmės laikėsi taisyklės, pagal kurią poveikio aplinkai vertinimas yra privalomas net ir tiems projektams, kurie buvo įgyvendinti prieš pasibaigiant Direktyvos 85/337 įgyvendinimo terminui, jeigu leidimai šiems projektams buvo išduoti prieš tai neatlikus tokio vertinimo ir jeigu jiems taikoma nauja leidimų išdavimo procedūra, pradėta po šios datos (žr. šiuo klausimu, kiek tai susiję su pirmine Direktyvos 85/337 redakcija, žr. 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland*, C-81/96, Rink. p. I-3923, 23 ir 25 punktus dėl projektų, kuriems leidimai buvo išduoti iki 1988 m. liepos 3 d., prieš tai neatlikus poveikio aplinkai vertinimo, ir dėl kurių nauji prašymai išduoti leidimą pateikti po pastarosios datos).

81 Viena vertus, iš bylos medžiagos išplaukia, kad Ispanijos valdžios institucijos, taikydamos Įstatymą Nr. 7/1994, kurio atitikties Direktyvos 85/337 reikalavimams Komisija neginčijo, pradėjo poveikio aplinkai vertinimo procedūrą, leidžiančią patikrinti, ar auginimo ūkiui galėjo būti išduotas leidimas ir ar jo administracinė padėtis prireikus galėjo būti sureguliuota. 1999 m. gegužės mėn. šios institucijos taip pat paprašė, kad šio ūkio savininkas pateiktų dokumentus, leidžiančius parengti poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą. Tokią ataskaitą 2000 m. liepos mėn. *Confederación Hidrográfica del Sur* užsakymu parengė bendrovė *Tecnoma*, o 2000 m. spalio mėn. ši ataskaita buvo pateikta Komisijai.

82 Kita vertus, Ispanijos valdžios institucijos patikrino nagrinėjamą auginimo ūkį ir, atsižvelgusios, be kita ko, į nepalankius šio patikrinimo rezultatus, nusprendė, kad jam negalima išduoti leidimo. 2001 m. balandžio 18 d. Ispanijos valdžios institucijos pateikė neigiamą nuomonę dėl leidimo šiam ūkiui išdavimo ir Vera savivaldybės paprašė imtis priemonių, reikalingų užtikrinti šio ūkio uždarymą. Galiausiai 2001 m. rugpjūčio 8 d. buvo pradėta procedūra siekiant nubausti šio ūkio vadovą.

83 Taigi Ispanijos valdžios institucijos tinkamai įvykdė Įstatyme Nr. 7/1994 numatytą pareigą atlikti poveikio aplinkai vertinimą. Taid Komisijos nurodytas Bendrijos teisės pažeidimas šiuo atžvilgiu yra neįrodytas.

84 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad kaltinimas, jog Ispanijos Karalystė pažeidė Direktyvos 85/337, taip pat jos pirminės redakcijos 2 straipsnį ir 4 straipsnio 2 dalį, turi būti atmestas, nenagrinėjant Ispanijos vyriausybės pateikto prieštaravimo dėl nepriimtinumo.

Dėl Direktyvos 75/442

85 Komisija tvirtina, kad vykdant nagrinėjamo ūkio veiklą susidaro didelis kiekis atliekų, būtent srutų ir gyvulių gaišenų, ir kad šių atliekų tvarkymą, nesant kitų specialiųjų Bendrijos teisės aktų, reglamentuoja Direktyva 75/442. Taigi šis ūkis veikia neturėdamas pagal šios direktyvos 9 straipsnį reikalaujamo leidimo, o minėtos atliekos, kaip pripažino pačios Ispanijos valdžios institucijos, nekontroliuojamai išverčiamos aplinkinėse teritorijose, nesilaikant šios direktyvos 4 straipsnyje įtvirtintų panaudojimo ar šalinimo reikalavimų. Galiausiai, pažeisdamos šios direktyvos 13 straipsnį, kompetentingos institucijos neatliko jokių tinkamų reguliarių šio ūkio tikrinimų.

86 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad „atliekų" sąvokos Direktyvos 75/442 prasme taikymo sritis priklauso nuo šios direktyvos 1 straipsnio a punkto pirmojoje pastraipoje vartojamo termino „šalinti" reikšmės (žr. 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie*, C-129/96, Rink. p. I-7411, 26 punktą).

87 Taigi tam tikrais atvejais prekė, medžiaga ar žaliava, gaunamos kaip gavybos ar gamybos proceso, kuris iš esmės nėra skirtas joms pagaminti, rezultatas, gali būti ne atliekos, o subproduktas, kurio įmonė nesiekia „šalinti" Direktyvos 75/442 1 straipsnio a punkto pirmosios pastraipos prasme, tačiau ketina

naudoti arba realizuoti jai naudingomis sąlygomis vėlesniame procese iš anksto neperdirbus. Tokiu atveju nepateisinama taikyti šios direktyvos nuostatas, skirtas reglamentuoti atliekų šalinimą arba apdorojimą, prekėms, medžiagoms arba žaliavoms, kurios ekonominiu požiūriu turi produkto vertę, nesvarbu, ar jos buvo kaip nors perdirbtos, ir kurioms taikomi šiems produktams skirti teisės aktai su sąlyga, kad toks pakartotinis panaudojimas, iš anksto neperdirbus ir tęsiant gamybos procesą, ne tik galimas, bet ir neabejotinas (žr. 2002 m balandžio 18 d. Sprendimo *Palin Granit ir Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, C-9/00, Rink. p. I-3533, 34–36 punktus).

88 Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad akmens ir smėlio likučiai, liekantys po rūdos sodrinimo kasyklose, nelaikomi atliekomis Direktyvos 75/442 prasme, kai jų turėtojas juos teisėtai panaudoja privalomam šių kasyklų šachtų užpildymui ir pateikia pakankamas šių medžiagų identifikavimo ir efektyvaus panaudojimo garantijas (šiuo klausimu žr. 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *AvestaPolarit Chrome*, C-114/01, Rink. p. I-8725, 43 punktą). Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad minėtos direktyvos prasme atliekomis taip pat nelaikytinas naftos koksas, pagamintas naftos perdirbimo gamykloje, siekiant pagaminti būtent jį arba tuo pačiu metu gaminant kitas degias medžiagas iš naftos, ir neabejotinai naudojamas kaip kuras naftos perdirbimo gamyklos ir kitų pramonės įmonių energetiniams poreikiams (2004 m. sausio 15 d. Nutarties *Saetti ir Frediani*, C-235/02, Rink. p. I-1005, 47 punktas).

89 Kaip savo įstojimo į bylą paaiškinime teisingai nurodo Jungtinės Karalystės vyriausybė, auginimo nuotekos esant toms pačioms sąlygoms gali būti nelaikomos atliekomis, jeigu jos panaudojamos tręšti žemei laikantis teisėto tręšimo praktikos konkrečiai identifikuotuose sklypuose ir jei laikomas jų kiekis yra toks, kokio reikia šiems tręšimo organinėmis trąšomis poreikiams patenkinti.

90 Priešingai nei teigia Komisija, ši analizė neturi būti apribojama auginimo nuotekomis, kurios naudojamos kaip trąšos tos pačios žemės ūkio įmonės, kurioje tos nuotėkos susidarė, laukuose. Iš tiesų, kaip Teisingumo Teismas jau buvo nusprendęs, medžiaga gali būti nelaikoma atlieka Direktyvos 75/442 prasme, jeigu ji tikrai panaudojama kitų ūkio subjektų, kurie jos nepagamino, reikmėms (žr. šiuo klausimu minėtos nutarties *Saetti ir Frediani* 47 punktą).

91 Kita vertus, analizė, leidžianti tam tikrais atvejais gamybos atliekas laikyti ne atliekomis, o subproduktais arba tęstiniame gamybos procese pakartotinai panaudojama žaliava, negali būti taikoma gyvulių gaišenoms, kai šie gyvuliai krito auginimo ūkyje ir nebuvo paskersti tam, kad būtų panaudoti žmonių maistui.

92 Iš tiesų šių gyvulių gaišenos paprastai negali būti panaudotos žmonių maistui. Pagal Bendrijos teisę, būtent pagal 1990 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyvą 90/667/EEB, nustatančią gyvūninės kilmės atliekų šalinimo, perdirbimo, jų pateikimo į rinką ir gyvūninės arba žuvies kilmės pašaruose esančių ligų sukėlėjų prevencijos veterinarijos taisykles ir iš dalies keičiančią Direktyvą 90/425/EEB (OL L 363, p. 51; ši direktyva, pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, buvo panaikinta 2002 m. spalio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1774/2002, nustatančio sveikatos taisykles gyvūninės kilmės šalutiniams produktams, neskirtiems vartoti žmonėms (OL L 273, p. 1), 37 straipsniu), jie laikomi „gyvūninės kilmės atliekomis" ir, kita vertus, atliekomis, priklausančiomis „pavojingų medžiagų", kurios turi būti perdirbamos valstybės narės patvirtintoje įmonėje arba sunaikinamos sudeginant arba palaidojant, kategorijai. Ta pati Direktyva 90/667 numato, kad šios medžiagos gali būti panaudotos gyvūnų, neskirtų žmonių maistui, ėdalui, bet tik turint valstybės narės išduotą leidimą ir esant kompetentingos institucijos veterinarinei priežiūrai.

93 Taigi nagrinėjamame ūkyje kritusių gyvulių gaišenos jokiu būdu negali būti panaudotos tokiomis sąlygomis, kurios leistų jų nepriskirti atliekoms Direktyvos 75/442 prasme. Šių gyvulių gaišenų turėtojas veikiau turi pareigą jas pašalinti, todėl šios medžiagos turi būti laikomos atliekomis.

94 Nagrinėjamu atveju, kiek tai pirmiausia susiję su nagrinėjamame auginimo ūkyje susidarančiomis srutomis, iš bylos dokumentų matyti, kad šios srutos naudojamos kaip žemės ūkio organinės trąšos ir išpilamos konkrečiai identifikuotuose sklypuose. Jos laikomos srutų duobėje, kol panaudojamos tręšimui. Taigi ūkio vadovas nesiekia jų pašalinti, todėl šios srutos nėra atliekos Direktyvos 75/442 prasme.

95 Aplinkybė, kad Europos atliekų kataloge tarp „žemės ūkio <...> pirminės gamybos <...> atliekų" nurodyti „gyvulių ekskrementai, šlapimas ir mėšlas (įskaitant panaudotus šiaudus), ištekėję, atskirai surinkti ir tvarkyti už teritorijos ribų", negali kelti abejonių dėl šios išvados. Iš tiesų taip bendrai paminint auginimo nuotekas neatsižvelgiama į sąlygas, kuriomis šios nuotekos panaudojamos ir koks yra lemiamas veiksnys vertinant atliekų sąvoką. Be to, Europos atliekų katalogo įžanginėje pastaboje yra paaiškinimas, pagal kurį šis atliekų sąrašas yra „neišsamus", kad „medžiagos įtraukimas į EAK jokiu būdu nereiškia, jog medžiaga tampa atlieka", ir kad „įrašas tampa teisėtu tik tuomet, kai jis atitinka atliekos apibrėžimą".

96 Komisijos argumentai, kad šioje byloje nebuvo laikomasi *Junta de Andalucía* priimto geros žemės ūkio praktikos kodekso taisyklių ir Direktyvos 91/676 III priede nustatytų maksimalių tręšimo organinėmis trąšomis kiekių, neturi įtakos srutų kvalifikavimui pagal Direktyvą 75/442. Aplinkybė, jei ji būtų laikoma įrodyta, kad nagrinėjamo auginimo ūkio tręšimo organinėmis trąšomis praktika ne visais atžvilgiais atitinka geros žemės ūkio praktikos kodeksą arba Direktyvą 91/676,

galėtų reikšti įsipareigojimų pagal šią direktyvą neįvykdymą, tačiau ji neįrodo, kad srutos išpilamos į aplinką nekontroliuojamai tokiomis sąlygomis, kurios leistų jas laikyti atliekomis.

97 Kadangi šiuo atveju Komisija nenurodė Direktyvos 91/676 pažeidimo, tačiau apsiribojo įsipareigojimo pagal Direktyvą 75/442 neįvykdymu, kaltinimas dėl pastarosios direktyvos nesilaikymo turi būti atmestas, kiek jis susijęs su srutomis.

98 Antra, kiek tai susiję su gyvulių gaišenomis, kurių buvimas nagrinėjamame kiaulių auginimo ūkyje buvo konstatuotas ir kurios turi būti laikomos atliekomis Direktyvos 75/442 prasme, kaip jau buvo nurodyta šio sprendimo 94 punkte, Ispanijos vyriausybė vis dėlto tvirtina, kad gyvulių gaišenas „reglamentuoja kiti teisės aktai", todėl pagal šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies b punkto iii papunktį ši direktyva joms netaikoma.

99 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad sąvoka „kiti teisės aktai" gali reikšti ir Bendrijos, ir nacionalinės teisės aktus, apimančius Direktyvos 75/442 2 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą atliekų kategoriją, su sąlyga, kad šie Bendrijos ar nacionalinės teisės aktai susiję su šių atliekų tvarkymu ir kad jie užtikrina bent jau tokį aplinkos apsaugos lygį, koks nurodytas šioje direktyvoje (žr. minėto sprendimo *AvestaPolarit Chrome* 61 punktą).

100 Taigi nesant būtinybės šioje byloje spręsti dėl posėdyje pareikštos Komisijos kritikos minėto sprendimo *AvestaPolarit Chrome* atžvilgiu, reikia pažymėti, kad, kalbant apie

gyvulių gaišenas, Bendrijos teisės aktų leidėjas, be Direktyvos 75/442, Bendrijos lygmeniu yra priėmęs „kitų teisės aktų" šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies b punkto prasme.

101 Iš tiesų Direktyva 90/667, be kita ko, reglamentuoja gyvulių gaišenų, kaip atliekų, tvarkymą. Ji nustato aiškias taisykles, taikytinas šios rūšies atliekoms, būtent nurodydama, kad šios atliekos turi būti perdirbamos patvirtintose įmonėse arba sunaikinamos sudeginant arba palaidojant. Pavyzdžiui, ji apibrėžia sąlygas, kuriomis, nesant galimybės perdirbti, šios atliekos turi būti sudegintos arba palaidotos. Pastarosios direktyvos 3 straipsnio 2 dalis nustato, kad šios atliekos gali būti sudegintos arba palaidotos, be kita ko, jeigu „dėl mažo atliekų kiekio ir didelio atstumo iki gyvūninės kilmės atliekų perdirbimo įmonės yra netikslinga jas surinkti", ir kad „gyvūnų skeletai arba jų atliekos turi būti užkasami pakankamai giliai, kad jų negalėtų išsikasti mėsėdžiai gyvūnai, ir tinkamame dirvožemyje, jog nebūtų teršiami požeminiai vandenys ar kaip kitaip kenkiama aplinkai. Prieš užkasant, gyvūnų skeletai arba atliekos prireikus apibarstomi ar apšlakstomi atitinkamomis dezinfekcinėmis priemonėmis, kurias naudoti leidžia kompetentinga institucija". Ta pati direktyva numato kontrolę ir tikrinimą, kuriuos turi vykdyti valstybės narės, o jos 12 straipsnis – galimybę tam tikrais atvejais Komisijos veterinarijos specialistams kartu su nacionalinėmis institucijomis atlikti patikrinimus vietoje. Priimtas po vadinamosios „kempinligės" epidemijos ir įsigaliojęs pasibaigus pagrįstoje nuomonėje nustatytam terminui, Reglamentas Nr. 1774/2002 nustato dar aiškesnius reikalavimus gyvūninės kilmės atliekų saugojimui, perdirbimui ir deginimui.

102 Direktyvos 80/667 nuostatos reglamentuoja gyvūnų gaišenų apdorojimo poveikį aplinkai ir, atsižvelgiant į jų apibrėžtumo laipsnį, užtikrina bent jau tokį patį aplinkos apsaugos lygį kaip Direktyva 75/442. Taigi, priešingai nei nurodė Komisija dublike, jos yra „kiti teisės aktai", apimantys šią atliekų kategoriją ir leidžiantys daryti išvadą, kad šiai atliekų kategorijai pastaroji direktyva netaikoma, todėl nėra būtinybės

nagrinėti, ar nacionalinės teisės aktai, kuriais remiasi Ispanijos vyriausybė, yra ta pati tokių „kitų teisės aktų" sudedamoji dalis.

103 Taigi Direktyva 75/442 netaikoma nagrinėjamoms gyvulių gaišenoms. Kadangi Komisija rėmėsi tik šios direktyvos nesilaikymu, kaltinimai, kiek jie susiję su šiomis gyvulių gaišenomis, yra atmestini.

104 Taigi visas šis kaltinimas yra atmestinas.

Dėl Direktyvos 80/68

105 Komisijos nuomone, iš 2001 m. birželio 20 d. laiško, kuriuo Ispanijos valdžios institucijos atsakė į oficialų įspėjimą, matyti, kad nagrinėjamo kiaulių auginimo ūkio paveikta zona yra užteršta nitratais, t. y. Direktyvos 80/68 II sąrašo 3 punkte nurodytomis medžiagomis, ir kad šioje zonoje, pažeidžiant šios direktyvos 3 straipsnio c punktą, 5 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnį, nebuvo atliktas išankstinis hidrogeologinis tyrimas.

106 Tačiau Ispanijos vyriausybė pagrįstai teigia, kad srutų, kaip organinių trąšų, panaudojimas dažniausia yra gero ūkininkavimo praktiką atitinkantis veiksmas, o ne „medžiagų šalinimas ar išpylimas šalinimo tikslais" šios direktyvos 5 straipsnio prasme.

107 Kita vertus, vandenų apsauga nuo taršos dėl auginimo nuotekų grindžiama ne Direktyva 80/68, o Direktyva 91/676, kurios tikrasis tikslas yra kovoti su vandenų tarša, atsirandančia dėl tręšimo organinėmis trąšomis, gyvulių ekskrementų

išvertimo ir per didelio organinių trąšų naudojimo; be to, šis vandenų apsaugos režimas apima valdymo priemones, kurias valstybės narės turi nustatyti ūkininkams. Taigi, jeigu Direktyvos 80/68 5 straipsnis būtų aiškinamas taip, kad valstybės narės turi atlikti išankstinį tyrimą, kurį, be kita ko, sudaro ir atitinkamos zonos hidrogeologinis tyrimas, dėl srutų arba apskritai auginimo nuotekų, kaip žemės ūkio trąšų, panaudojimo, Direktyva 80/68 nustatytas apsaugos režimas iš dalies pakeistų Direktyva 91/676 įtvirtintą režimą.

108 Taigi pagal Direktyvą 80/68 Ispanijos valdžios institucijos neturėjo pareigos nagrinėjamuose gyvulių auginimo ūkiuose susidarančių srutų naudojimui taikyti šioje direktyvoje numatytą leidimų procedūrą ir, esant tokioms aplinkybėms, nagrinėjamoje zonoje atlikti hidrogeologinius tyrimus.

109 Taigi kaltinimas Direktyvos 80/68 pažeidimu turi būti atmestas.

110 Iš viso to, kas pasakyta, matyti, kad:

— neužtikrinusi, kad Vera savivaldybės nuotekos būtų valomos taip, kaip numato Direktyvos 91/271 5 straipsnio 2 dalis, t. y. pagal griežtesnius negu aprašyta šios direktyvos 4 straipsnyje reikalavimus, ir

— nepaskelbusi Rambla de Mojácar pažeidžiama zona ir taip pažeisdama Direktyvos 91/676 3 straipsnio 1, 2 ir 4 dalis,

Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal nurodytas direktyvas.

111 Likusi ieškinio dalis atmestina.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

112 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Remdamasis to paties reglamento 69 straipsnio 3 dalimi, Teisingumo Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, arba jeigu susiklosto ypatingos aplinkybės.

113 Šioje byloje reikia atsižvelgti į tai, kad ieškinys patenkinamas ne dėl visų Komisijos nurodytų įsipareigojimų neįvykdymo.

114 Todėl Ispanijos Karalystė padengia du trečdalius visų bylinėjimosi išlaidų. Kitą trečdalį padengia Komisija.

115 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį Jungtinė Karalystė pati padengia savo išlaidas.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. **Neužtikrinusi, kad Verasavivaldybės nuotekos būtų valomos taip, kaip numato 1991 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 91/271/EEB dėl miesto nuotekų valymo 5 straipsnio 2 dalis, t. y. pagal griežtesnius negu aprašyta šios direktyvos 4 straipsnyje reikalavimus, ir nepaskelbusi Rambia de Mojácar pažeidžiama zona bei taip pažeisdama 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvos 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių 3 straipsnio 1, 2 ir 4 dalis, Ispanijos Karalystė neįvykdė įsipareigojimų pagal šias direktyvas.**

2. **Atmesti likusią ieškinio dalį.**

3. **Ispanijos Karalystė padengia du trečdalius visų bylinėjimosi išlaidų. Kitą trečdalį padengia Europos Bendrijų Komisija.**

4. **Jungtinė Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystė pati padengia savo išlaidas.**

Parašai.